

8/13 IRIZPENA

Euskadiko artisau elikagaigintzako ekoizpenaren Dekretua aldatzeko Dekretu Proiektuari buruzkoa

Bilbon, 2013ko abenduaren 20an.

I.- SARRERA

2013ko azaroaren 26an, Garapen Ekonomiko eta Lehiakortasun Sailaren idazkia jaso zen Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordean. Horren bidez, “Euskadiko artisau elikagaigintzako ekoizpenari buruzko Dekretua aldatzeko Dekretu Proiektua” delakoaren gaineko txostena eskatu da, Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen maiatzaren 17ko 8/2012 Legearen 3.1.b) artikuluan ezarritakoarekin bat etorritz.

Galdetu zaigun lege ekimenaren xedea da, Europar Batasunak hala eskatuta, Euskadiko artisau elikagaigintzako ekoizpenari buruzko uztailaren 3ko 126/2012 Dekretua aldatzea, Europar Batasunaren Funtzionamenduari buruzko Itunaren 34. artikulua behar bezala betetzeko eta aplikaziorako eragozpenak desagerrarazteko. Artikuluan xedatu denaren arabera: “*debehatuta daude estatu kideen arteko inportaziorako murrizketa kuantitatiboak, baita ondorio baliokidea duten neurri guztiak ere*”.

Berehala igorri zitzairen agiriaren kopia Batzordeko kide guztiei, euren proposamenak eta iritziak bidal ditzaten eta horien berri emateko Lan Batzordeari, Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen Funtzionamenduari Arautegian ezarritakoarekin bat etorritz. 2013ko abenduaren 13an Sozial Garapeneko Batzordea bildu da, eta hartutako erabakiak oinarri hartuta, honako Irizpen Proiektu hau eman da, abenduaren 20ko egindako Osoko Bilkuran aztertzeko. Han aho batez onartu da.

II.- EDUKIA

“Euskadiko artisau elikagaigintzako ekoizpenari buruzko Dekretua aldatzeko Dekretu Proiektuaren” testuak zioen azalpena, 16 artikulua eta bi azken xedapen ditu.

Azaltzen denez, 2012ko uztailaren 31n, Euskadiko artisau elikagaigintzako ekoizpenari buruzko uztailaren 3ko 126/2012 Dekretua argitaratu zen. Argitaratu ondoren eta araua proposatu duen sailak hartutako aurretiazko aldaketak egin ostean, Europar Batasunak eskaturiko aldaketak hain zuzen ere, Europar Batzordeak berriz ere dio dekretuak ez duela bermatzen Europar Batasunaren legeriaren aplikazioa, zehazkiago Europar Batasunaren Funtzionamenduari Itunaren 34. artikulua. Izan ere, ez du bermatzen merkantzien zirkulazio askea, erkidego barruko merkataritzarako trabak dakartzeta eta estatu kide batzuei galarazten die dekretuan arauturiko kalitatearen araubidea eskuratzea.

Horregatik, Europar Batzordeak hala eskaturik eta araudi komunitarioan xedaturiko guztia betetzeko xedeez, Euskadiko artisau elikagaigintzako ekoizpenari buruzko indarreko uztailaren 3ko 126/2012 Dekretua aldatu duen honako dekretu hau eman da.

Horretarako, lehenik eta behin Dekretuaren izenburua aldatu da: hemendik aurrera “artisau elikagaigintzako ekoizpenari buruzkoa” izango da, “Euskadi” esan barik. Bestalde, kendu egingo dira gure Autonomia Erkidegoari eta hura osatzen duten lurraldeei buruzko hainbat adierazpen eta aipamen, babes edo erregulazio eremu diren aldetik. Halaber, gehituriko xedapen

gehigarriari esker, beren beregi erabil dezakete euskal artisau elikagaigintzari buruzko identifikazio-kalitatearen bereizgarria Dekretuan ezarritako araubidearen menpe jarritako operadore europar guztiek.

III.- GOGOETA OROKORRAK

- Euskal Herriko landa eta abeltzaintza inguruneak aberastasuna eta enplegua sortzen ditu eskulangintzako produktuen nekazaritza-elikagaigintzako ekoizpenaren bidez. Horrelako jarduerak bizirik irautea lagungarria da populazioari eusteko halako eremuetan; osterantzean, behera egingo luke biztanle kopuruak lanposturik ezagatik.

Eldaturiko ekoizleek edota egileek ahalegin handiak egiten dituzte egitura ekonomiko jakin bati eusteko: globalizazio ekonomikoaren eta ekoizpena multinazional gutxi batzuen eskuetan biltzen den une honetan, lurraldean irauteko eta epe luzean garatzeko asmoa erakusten dute. Eredu ekonomiko hori onuragarria izan daiteke deslokalizazio arriskua ekiditeko eta herrien bizitzari eta natur inguruneei eusteko.

Kalitatezko produktu tipikoen talde bereizi bati deritzogu "artisau produktu". Artisan ekoizpeneko elikagaietan, ezaugarri bereziekin daude lotuta kalitate faktoreak; izan ere, industri produktuekin alderatuta edo erkatuta zehazten dira faktore horiek, hots: naturala, tradizionala, jatorria eta ekoizpenaren prozesuaren kontrola, automatikoak ez diren eskuzko ekoizpenerako teknikak, ustiapenaren beraren lehengaia; zenbait gehigarri ez izatea, ekoiztako bolumen mugak eta lurralde batekiko lotura eta sustrai kulturekin identifikatzea, hau da, funtsezko lotura tokiko merkatuarekin eta ekoizpenarekin.

Horregatik guztiagatik, eskulangileek ustiatetik bertako lehengaietan eta lehengaiekin eginikoei deritzegu artisau elikagaiak, betiere eskuzko prozesu tradizionalen bidez lortuak.

Ekonomiaren eta kulturaren bitarteko balioa dute, eta babes berezia eta legegilearen arreta izan dituzte. Arretaren emaitza dira, beste ekimen batzuen artean, Euskadiko artisau elikagaigintzako ekoizpenari buruzko uztailaren 3ko 126/2012 Dekretua, honako honi dagokionez: "*babesturiko ekoizpenak, bete beharreko eskakizun higieniko sanitarioak, produktua identifikatzen duen bereizgarria, bereizgarriak kudeatu eta kontrolatzeko sistema eta Eskulangile Ekoizleen Erregistroa kudeatzeko antolamendu neurriak*" (Dekretuaren 1. art.).

- Oraingoan, 126/2012 Dekretua aldatzeko Dekretu Proiektua jarri da gure irizpenpean, dekretuaren edukia Europar Batasunaren eskakizunei egokitzeko, Europar Batasunaren Funtzionamenduaren Itunaren 34. artikulua betetzen dela bermatze aldera.

Aldez aurretik adierazi nahi dugu ezen, arauaren (126/2012) aldaketa horri buruzko kontsulta egin bazaigu ere (kontrako arrazoiak Sailari helaraztea gustatuko zitzaigukeen), Batzorde honi ez zitzaiola kontsulta egin behar zen garaian. Alabaina, gure ustez oraingoan izapide honen xedeko aldaketei lotuko gatzazkie, eta aldaketa horiek izango dira gure Irizpenaren ardatza.

- Europako aginduari dagokionez, Europar Batasunaren Funtzionamenduari buruzko Itunaren 34. artikuluan ezarritakoa gogorarazi behar dugu: "*debebatuta daude estatu kideen arteko inportaziorako murrizketa kuantitatiboak, baita ondorio baliokidea duten neurri guztiak ere*".

Zerbitzuen benetako barne merkatua sortzeko eta artikulua hori garatzeko, Zerbitzuen Zuzentaraua eman zen (Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2006ko abenduaren 12ko 2006/123/EE Zuzentaraua, barne merkatuko zerbitzuei buruzkoa [Egunkari Ofiziala, L 376, 2006ko abenduaren 27koa]). Zerbitzugintzan dihardutenek beste estatu kide batzuetan ezartzeko askatasuna eta zerbitzuak estatu kideen artean emateko askatasuna lortzeko xedea izanik, eskulangintzak jardueri ere eragiten die, beste askoren artean.

Hala ere, Zuzentaruaren ez da beren beregi aipatzen artisau elikagaigintzako ekoizpena eta, beraz, ez dugu ulertzen zein neurritan mugatzen duen Europako aginduak gobernuak arauak egiteko duen ahalmena, artisau ekoizpenaren erregulazioari dagokionez. Nolanahi ere, Dekretu berriaren zioen azalpenen atala garatzeko eskatzen du.

- Gainera, Euskadiko eskulangintzako ekoizpena Euskadiko lurraldera mugatzen dela deritzogu, non modu jakin batean egiten den ekoizpena joan den azken mendeetan, ezaugarri jakin batzuekin lotuta, landakoa izan ohi den ingurunean, ustiategi txikiekin eta tradiziozko jardunekin. Eta errealitate hori, Estatuako gainerako eskualdeetan edo Europako beste eskualde batzuetan, aintzat hartu beharko luke Europar Batasunak.
- Azken finean, planteaturiko aldaketekin bat ez gatzela adierazi nahi dugu, zeren eta, Europar Batasunak hala gomendatuta egonik ere, indarrean dagoen Dekretuaren helburu nagusia desitxuratu eta baliogabetzen baitute; izan ere, Euskaditik kanpora eginiko produktuak tokiko "marka" eskuratzea ahalbidetzen da, bereizgarri bat, eta bereizgarri hori gure Erkidegoko eskulangintzako produktuak babesteko eta balioesteko da.

Halaber, aldaketak Euskadiko artisauek elikagaigintzako ekoizpen txikian izan lezakeen eragina baloratu beharko litzateke, baita lurraldean izango litzatekeen ondorioak ere: nekazaritza eta abeltzaintza ustiategi txikiekin loturiko ekoizpena da.

Hala ere, EBren mandatua oinarri hartuta 126/2012 Dekretua aldatzearekin jarraitzea erabakiz gero (EBk emandako argudio zehatzak aztertzea gustatuko zitzaigukeen balorazio zuzena egin ahal izateko), Dekretu proiektuaren artikuluen zenbait aldaketa gomendatzen dugu, Euskadiko ustiategi autoktono txikien alde egiteko. Gogoeta espezifikoko gisa emango dira.

Gainera, zalantzak ditugu ez ote diren urratzen ari kontsumitzaileen eskubideak, kalitate bereizgarria erabiltzeko posibilitateak eta gure araudi berrian bildutako terminoen aipamenek dakarten nahasmenduagatik (ikusi Dekretu Proiektuaren 15. artikuluari buruzko gogoetak).

IV.- GOGOETA ESPEZIFIKOAK

Zioen azalpena

Zioen azalpen laburrean, ezer gutxi azaltzen da, uztailearen 3ko 126/2012 Dekretuak merkantzien zirkulazio askea bermatzen ez duela baino ez.

Berriz diogu azalduko: komenigarria izango litzatekeela EBk aipaturiko argudio zehatzak azaltzea. Horien arabera, araudia ez dator bat Europar Batasunaren Funtzionamenduaren Itunaren 34. artikularekin.

1. artikulua, 126/2012 Dekretuaren izenburua aldatzen duena

Batzorde honek uste du, oro har, 126/2012 Dekretuari eginiko zuzenketak azaltzeko "artikulu" terminoak nahasmena dakarrela, zeren eta zuzendutako artikulua baizik ez direla kontsideratzen baitirudi. Hala, behar-beharrezkoak ez diren artikulua asko galduko lirateke.

Eta, ildo horretan, uste dugu ez dela logikoa 1. artikuluan definitzea aztergai dugun dekretu berriaren izena.

3. artikulua, 126/2012 Dekretuaren 1.2.1. artikulua aldatzen duena (Xedea eta helburua)

Lehenik eta behin, ez dugu ulertzen zelan den baliagarria honako hau aldatzea merkantzien zirkulazio askea bermatzeko: "*Euskadiko elikagaigintzaren gaineko kultura*" izan beharrean "*euskal elikagaigintzaren gaineko kultura*", baina, hala ere, "babestu" terminoari eusten zaio.

Nolanahi ere, eta euskal familiaren ustiategi txikia babesteko xedez (gure ustez ez da Europako Zuzenbidearen kontrakoa), aldaketaren xedeko Dekretuaren 1.2. artikulua testua honela osatzea gomendatzen dugu:

“1. Euskal elikagaigintzaren kulturari eusteko eta ingurumena zaintzeko lagungarriak diren elikagaien ekoizpenaren artisau ekoizpen txikiak eta produktuak sustatzea eta babestea, bereziki familia txikietan edo formatu txikikoetan egiten direnak”.

6. artikulua, 126/2012 Dekretuaren 9.2. artikulua aldatzen duena (Erregistroaren xedea)

Gure ustez ez da egin behar dekretu proiektuak proposatzen duen 9.2. artikulua aldatzea, eta honako hau izan beharko litzateke:

- *“Euskal Autonomia Erkidegoan eginiko edota komertzializaturiko nekazaritza ustategiarekin loturiko artisau elikagaigintzako produktuen inbentario eguneratua ematea”.*

14. artikulua, 126/2012 Dekretuaren 25.1. artikulua aldatzen duena (Kalitate bereizgarria eta aipamenak erabiltzea)

Dekretuaren xedeko aldatzea hau proposatzen da: *“soilik ekoizleek...”* barik *“ekoizle guztiek...”* honako kalitate bereizgarri hau norik arautu beharko lukeen zehazterakoan, zenbait baldintza betetzen direnean: «Artisau elikagaigintza» eta «Baserriko Artisau Produktuak» aipamenak.

Lehen bertsioari eustea gomendatzen du Batzorde honek, zeren eta, bestela, ondoriozta baitaiteke baimenduta dagoela Dekretuan ezarritako baldintzak betetzen ez dituztenek ere kalitate bereizgarria eta aipamenak erabil ditzaketela.

15. artikulua, 126/2012 Dekretuari Azken Xedapen Bakarra gehitu diona

Azaldukoari eutsita, ez dugu ulertzen "Artisau elikagaigintza" labelaren bereizgarria ematea Euskadin egin ez diren produktuei. Informazio hori, gainera, nahasgarria izan daiteke kontsumitzailearentzat.

16. artikulua, 126/2012 Dekretuaren I. eranskina aldatzen duena (Artisau Elikagaigintzako jarduerak)

Gure ustez positiboa da arauturiko artisau elikagaigintzako jardueren zerrendan gehitzea honako jarduera hau: *“Okintza, gozogintza eta pasta ekoiztea”*. Izan ere, artisaukotzat har litekeen sektorea da, eta bere ekoizpen propioa lehengai dauka.

Gainera, zerrenda horretan arrantzako artisau produktuen jarduerak ere sartu beharko liritekeela deritzogu, araudi propioa dutenean izan ezik.

V.- ONDORIOA

“Euskadiko artisau elikagaigintzako ekoizpenari buruzko Dekretua aldatzeko Dekretu Proiektuari” dagokionez, proposaturiko aldatetako askorekin bat ez datorrela adierazi behar du Euskadiko EGABk, zeren eta 126/2012 Dekretuaren xedea desitxuratu eta baliogabetzen baitute, hots, Euskadiko elikagaigintzako artisau ekoizpen txikiak eta produktuak sustatzea eta babestea.

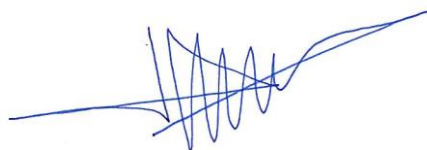
Zehazki, berriz diogu ez gatzela bat *“Euskal elikagaigintzako artisautza”* labelaren bereizgarria erabiltzearekin Euskadin egin ez diren produktuetan. Hemengo artisautzako ekoizpen txikiari kaltea eragin ez ezik, nahasgarria ere izan liteke kontsumitzaile txikientzat.

Eta, nolahi ere, zenbait gogoeta ere ezarri dira artikuluetan, arauak sektoreak izan dezakeen eragina mugatu ahal izateko.

Bilbon, 2013ko abenduaren 20an

O.E. Presidentea
Juan María Otaegui Murua

Idazkari nagusia
Francisco José Huidobro Burgos